

**Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка**

Філологічний факультет

Кафедра філософії та культурології

Каранда М.В., Колесник О.С., Ольховик М.В.

ВИКОНУЄМО КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ З КУЛЬТУРОЛОГІЇ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
для студентів спеціальності 034 «Культурологія»
освітнього ступеня «магістр»**

Чернігів – 2024

УДК 130.2 (076)
К 21

Рецензенти:

В.В. Співак доктор філософських наук,
професор кафедри економіки та соціальних
дисциплін Пенітенціарної академії України

М.Б. Столяр доктор філософських наук,
професор кафедри філософії та культурології
Національного університету «Чернігівський
колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Каранда М.В., Колесник О.С., Ольховик М.В.

К21 Виконуємо кваліфікаційну роботу з культурології (освітній ступінь «магістр»). Навчально-методичний посібник для студентів освітнього ступеня «магістр» спеціальності 034 «Культурологія». Чернігів: Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, 2024. 52 с.

УДК 130.2 (076)

Навчально-методичний посібник призначений для здобувачів освіти другого рівня філологічного факультету спеціальності «Культурологія», які готують кваліфікаційну роботу з культурологічних дисциплін за освітнім ступенем «магістр».

У посібнику подано загальну характеристику магістерської роботи, вимоги до її оформлення та процедури захисту, критерії її оцінювання; схарактеризовано структуру роботи й усіх її компонентів, детально описано специфіку організації роботи на кожному з етапів виконання розвідки.

У додатках вміщені зразки оформлення окремих частин роботи, заяв тощо.

Рекомендовано до друку
вченою радою філологічного факультету
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(Протокол № 10 від 20 червня 2024 р.)

© Каранда М.В., Колесник О.С., Ольховик М.В., 2024

ПЕРЕДМОВА

Освітній ступінь вищої освіти це характеристика вищої освіти за ознаками сформованості знань, умінь та навичок особи, що забезпечують її здатність виконувати завдання та обов'язки певного рівня професійної діяльності. Курс навчання за програмою підготовки фахівців визначеного рівня може завершуватися такою формою атестації студента, як захист кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота – це самостійне оригінальне дослідження теоретико-експериментального або теоретико-прикладного характеру з однієї із загальних або окремих наукових проблем, що є недостатньо або зовсім не дослідженими.

Будь-яке наукове дослідження – це процес вироблення нових знань, який має характеризуватися об'єктивністю, доказовістю, точністю й можливістю відтворення. Це довготривалий творчий процес, який великою мірою залежить від кругозору, світосприйняття, ерудованості автора, а також вмінь наукового спостереження, інтерпретації даних, навичок аналізу матеріалу та певної дослідницької інтуїції.

Результати дослідження стають надбанням суспільства, і перш за все, наукового співтовариства, здебільшого у вигляді написаної наукової роботи. Саме вона дозволяє досягнути внесок дослідника до тієї системи знань про світ, яку ми називаємо наукою, оцінити його ерудованість, оригінальність, професійну майстерність. Тому як організація та проведення розвідки, так і виклад та оприлюднення її результатів є важливими етапами дослідницької роботи.

Для полегшення написання наукових робіт різних рівнів протягом тривалого часу вироблялися вимоги до їх структури та оформлення, рекомендації до організації різних етапів наукового пошуку. Навчально-методичний посібник має полегшити здобувачам вищої освіти спеціальності 034 Культурологія процес науково-дослідницької роботи над випусковою кваліфікаційною роботою, яка входить до обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми і передбачає системну роботу протягом трьох семестрів із публічним захистом під час підсумкової атестації для отримання кваліфікації «магістр культурології».

■ *Мета та завдання кваліфікаційної роботи*

Наукове дослідження в межах культурологічної проблематики ставить перед випусковою кваліфікаційною роботою наступні **завдання**:

▪ розширення та поглиблення теоретичних культурологічних знань студентів з досліджуваної проблематики;

▪ удосконалення вмінь молодих дослідників аналізувати та використовувати сучасні методики розв'язання теоретичних і практичних завдань з вивчення різнобічних аспектів культури, самостійно організувати та здійснювати наукове дослідження;

▪ удосконалення умінь систематизувати історичну та актуальну культурну інформацію, викладати у письмовій та усній формі отримані результати та висновки, захищати власну точку зору в науковому співтоваристві культурологів;

▪ формування навичок самостійної роботи студентів з науковою літературою та джерелами ілюстративного матеріалу (культурологічні та мистецтвознавчі монографії, часописи, фахові журнали, популярні видання, сайти культурних закладів, інтерв'ю з кураторами галерей, митцями усіх видів художньої практики) а також їх здатності до самоосвіти й саморозвитку, самостійної дослідницької роботи в майбутній професійній діяльності;

▪ виховання коректного ставлення до інтелектуальної власності, продуктів розумової діяльності особи.

■ *Перелік компетентностей, якими повинні оволодіти студенти за підсумками випускової кваліфікаційної роботи*

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 5. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 6. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 8. Здатність розробляти та управляти проектами.

Фахові компетентності

ФК 1. Усвідомлення взаємозв'язку культурних текстів та контекстів.

ФК 2. Здатність до оцінювання та аналізу інформації у процесі реалізації професійної діяльності.

ФК 3. Здатність виявляти культурні потреби суспільства та його окремих груп та визначати шляхи їх задоволення, забезпечувати культурні права і свободи людини.

ФК 4. Усвідомлення соціальної та етичної місії культуролога, а також можливостей та особливостей практичного використання культурологічного знання.

ФК 5. Здатність до ефективної взаємодії з представниками інших професій, а також до залучення до розв'язання проблем культури представників громадськості.

ФК 6. Здатність критично осмислювати історичні здобутки та новітні досягнення культури.

ФК 7. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати й моделювати культурний розвиток різних культурних регіонів, художньої та візуальної культури.

ФК 8. Здатність організовувати роботу та здійснювати керівництво закладами культури, а також відповідними структурними підрозділами підприємств і установ, враховуючи економічні, законодавчі й етичні аспекти.

ФК 9. Здатність до розв'язання актуальних проблем культури з урахуванням особливостей міжкультурної комунікації та ширшого контексту відповідних проблем.

ФК 10. Здатність здійснювати експертизу культурних об'єктів та культурних процесів, їх критичний аналіз із застосуванням сучасних методів культурології.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Розуміти специфіку та особливості реалізації культурних ідей, образів та смислів, а також критично оцінювати можливості їхньої інтерпретації для розв'язання суспільно-значимих проблем.

ПРН 2. Аналізувати текстові та візуальні джерела інформації щодо культурних явищ та процесів, верифікувати інформацію у відповідності до професійних задач.

ПРН 3. Аналізувати культурні права та свободи людини, форми та механізми їхньої ідентифікації, інкультурації, культурної адаптації з врахуванням регіональної специфіки.

ПРН 4. Популяризувати професію культуролога, дотримуючись етичних принципів.

ПРН 5. Організовувати та підтримувати комунікації з органами влади, науково-дослідними установами, інформаційно-аналітичними службами, засобами масової інформації з питань культури.

ПРН 6. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійних питань, презентації результатів досліджень та проектів.

ПРН 7. Оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології.

ПРН 8. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання складних задач і практичних проблем культурного розвитку суспільства.

ПРН 9. Організовувати й управляти діяльністю закладів культури та відповідними структурними підрозділами підприємств та установ.

ПРН 10. Мати навички вироблення та ухвалення рішень з управління закладами та установами культури чи відповідними структурними підрозділами у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах.

ПРН 11. Мати навички організації та керівництва професійними розвитком осіб та груп у галузі культури.

ПРН 12. Розуміти і застосовувати для розв'язання складних задач і проблем культурології методи та засоби стратегічного планування, прогнозування, моделювання культурних політик.

ПРН 13. Здійснювати експертну оцінку культурних творів, послуг та благ, культурних практик, культурно-мистецьких та дозвілєвих проектів.

ПРН 14. Розробляти навчально-методичне забезпечення і викладати навчальні дисципліни з культурології у засобах освіти.

■ Прикріплення до кафедри для написання кваліфікаційної роботи

Виконання випускової кваліфікаційної роботи ОП Культурологія регламентується Положенням про організацію освітнього процесу (від 29 грудня 2021 року), Положенням про випускову кваліфікаційну роботу (проект) (від 25 квітня 2018 року) та Положенням про академічну доброчесність в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (від 26 грудня 2019 року), стандартом вищої освіти зі спеціальності «Культурологія» другого (магістерського) рівня, з урахуванням Закону України «Про вищу освіту». Національної рамки кваліфікацій. Підсумкова атестація ОП Культурологія передбачає обов'язкове написання випускової кваліфікаційної роботи і складання іспиту з культурології та методики її викладання. Відповідно, напрямками наукового дослідження, які здобувач вищої освіти має обрати у перший місяць навчання можуть бути: історія та теорія

культури, культурологічні допоміжні дисципліни, методика викладання культурологічних дисциплін.

Здобувач вищої освіти може самостійно обрати напрямок роботи, тему наукового дослідження та пріоритетність наукового керівника. Згідно з Положенням про випускову кваліфікаційну роботу завідувач кафедри на підставі заяви здобувача вищої освіти призначає наукового керівника і затверджує теми наукових досліджень. Протягом першого місяця навчання кафедра обговорює і затверджує список тем кваліфікаційних робіт, які потім виносяться на затвердження вченою радою філологічного факультету. Студенти проводять дослідження під керівництвом викладачів з науковими ступенями та вченими званнями, натомість може бути призначений науковий консультант із певної сфери культурології або стейкхолдерів для більш глибокого вивчення теми та / або впровадження результатів дослідження. Зміна теми кваліфікаційної роботи або наукового керівника можлива у певних випадках, регламентованих нормативною базою університету.

■ *Етапи виконання роботи*

Виконання кваліфікаційної роботи включає наступні *етапи*:

1. Вибір теми кваліфікаційної роботи.
2. Затвердження кафедрою завдань та календарного графіку виконання роботи
3. Визначення об'єкта та предмета дослідження
4. Розробка попереднього плану кваліфікаційної роботи.
5. Підбір та аналіз наукової літератури з проблематики дослідження.
6. Формування гіпотези дослідження.
7. Складання розгорнутого плану кваліфікаційної роботи.
8. Відбір емпіричного матеріалу дослідження.
9. Вибір методів дослідження.
10. Аналіз матеріалу дослідження й узагальнення отриманих результатів.
11. Підготовка методичного розділу або методичного додатку на основі виконаної роботи.
12. Підготовка тексту і оформлення роботи.
13. Робота з відгуком наукового керівника, рецензіями на роботу, підготовка до захисту роботи, що включає публічний виступ і презентацію.
14. Захист кваліфікаційної роботи.

Студенти, що виконують кваліфікаційне дослідження з культурології розробляють для себе план-графік виконання кваліфікаційної роботи, який ефективно дисциплінує виконавця, робить його роботу цілеспрямованою та систематичною і входить до завдань до кваліфікаційної роботи. Такий план-графік складається за встановленим зразком, містить опис основних видів роботи, що планується виконати в межах кваліфікаційного дослідження, і терміни їх виконання. Зазначене узгоджується з науковим керівником. Графік роботи має містити графу для інформації про завершення запланованих етапів дослідження, яка заповнюється по мірі виконання відповідної роботи протягом навчального року. Примірник графіка роботи, підписаний студентом та науковим керівником, зберігається на кафедрі, будучи одним з тих документів, які дозволяють контролювати процес здійснення кваліфікаційного дослідження на будь-якому етапі.

■ Структура роботи

Кваліфікаційна робота повинна мати складові частини, що розташовуються у такій послідовності:

- титульна сторінка;
- зміст;
- список умовних позначень / скорочень (за наявності таких у тексті роботи);
- вступ;
- основна частина (декілька розділів з підрозділами);
- методичний розділ або методичний додаток;
- висновки до розділів та загальні висновки;
- список використаних джерел;
- додатки;
- анотація українською та англійською мовами;
- короткий звіт відповідності за програмою StrikePlagiarism;
- протокол аналізу звіту подібності.

Додатково до кваліфікаційної роботи додаються:

- подання голові екзаменаційної комісії від наукового керівника щодо захисту кваліфікаційної роботи встановленого зразка;
- зовнішня рецензія на роботу кандидата / доктора наук за профілем;
- на електронному носії або на пошту кафедри - електронний варіант роботи, повний і короткий звіти на відповідність та рецензії.

■ **Вимоги до змісту кваліфікаційної роботи**

У кваліфікаційній роботі студент повинен продемонструвати вміння методологічно грамотно проводити дослідження, описувати, інтерпретувати та систематизувати отримані результати.

Тематика кваліфікаційних робіт затверджуються випусковою кафедрою відповідно до загальної наукової проблематики кафедри. Так, виконання магістерської роботи має відбуватися в рамках актуальних проблем історії зарубіжної культури, теорії культури, історії української культури, сучасного візуального мистецтва, інтерпретології, музеєзнавства, методики викладання культурологічних дисциплін тощо.

Формулювання теми повинно бути лаконічним. У ньому має, по-перше, відобразитись **проблема** дослідження – теоретичне або практичне питання, що має значення для розвитку культурології і може бути розв'язане наявними засобами наукового дослідження. Власне кажучи, тема є питанням, на яке автор роботи має дати відповідь у її висновках. Крім того, у формулюванні теми повинна міститися вказівка на конкретний **напрямок наукової роботи**, в якому виконується дослідження, та **матеріал**, на якому здійснюється аналіз.

Тематика роботи впливає на її структурування та інформаційне наповнення структурних частин, що фіксується у **змісті** роботи. Побудова змісту має відбивати логіку дослідження; у формулюванні назв розділів та підрозділів роботи мають знайти відображення проблематика розвідки та стан її розробки у сучасній науці, особливості об'єкта дослідження, методика аналізу матеріалу дослідження, результати виконання завдань, що розв'язуються у роботі.

Текст кваліфікаційної роботи має бути чітко структурований з виділенням розділів і підрозділів, абзаців, доречним використанням посилань, таблиць, схем, діаграм, цитат, скорочень та ілюстративного матеріалу.

У **вступі** до кваліфікаційної роботи автор має сформулювати мету, завдання та робочу гіпотезу дослідження, довести актуальність обраної теми, схарактеризувати об'єкт і предмет дослідження, указати його матеріал, описати методи, що використовуються під час аналізу матеріалу, із зазначенням цілей їх застосування, а також окреслити її теоретичну значущість, наукову новизну і можливості її практичного застосування, а також подати відомості щодо апробації отриманих результатів, структури та обсягу роботи.

Перший розділ роботи має закласти теоретичне підґрунтя для подальшого дослідження, а тому зазвичай представляє критичний аналіз вітчизняних та іноземних наукових друкованих та електронних інформаційних джерел з метою формування власного уявлення про досліджувану проблему та стан її розробки в українському та закордонному культурологічному дискурсі. Обов'язковим є оперття під час його створення на наукову літературу іноземною мовою, що

вивчається. Важливим є чітке потлумачення усіх термінів, що використовуються у роботі, та системне висвітлення інформації, необхідної для розуміння досліджуваної проблеми. Комплексний підхід до явищ культури дасть можливість молодим дослідникам якнайглибше збагнути суть соціокультурних процесів, методи та прийоми аналізу художніх творів різних мистецьких жанрів, написаних у різні історичні періоди, а також сформулювати власні уявлення про діалектику розвитку культури та орієнтири в науці про культуру. Роботи з культурології передбачають вироблення системи знань про визначені одиниці та явища культури.

Подальші розділи роботи присвячуються, як правило, викладу результатів аналізу матеріалу дослідження та виведення висновків з отриманих даних. Зважаючи на вимогу ясності (експланаторності), що ставиться до сучасних культурологічних розвідок, особливо цінними для розвідки є пояснювальні описи, виведення закономірностей та тенденцій, моделювання культурних та культурологічних явищ. При створенні культурологічних моделей слід потрібно враховувати, що вони є інструментом унаочнення, а не метою роботи, а тому потребують розкриття їх пояснювального потенціалу. Під час написання розділів слід пам'ятати, що пояснення явищ культури, як і аналіз мистецького твору, може передбачати залучення даних суміжних наук, а це ставить питання про небезпеку безсвідомого виходу за межі того культурологічного напрямку, в якому виконується дослідження.

Якщо робота виконується з теоретичної дисципліни, обов'язковим до неї є *методичний додаток* у вигляді плану-конспекту лекції або практичного заняття для студентів бакалаврів ЗВО. Обсяг методичного додатку – 7-8 сторінок. Методичний додаток не є потрібним, якщо робота виконується з методики викладання будь-якої культурологічної дисципліни. Також є прийнятною структура роботи з трьох розділів, де третій виступатиме як розгорнуті методичні рекомендації із застосування результатів дослідження у виховному процесі ЗВО.

Створення тексту роботи не можливе без прямого або непрямого *цитування*. Кожна цитата та думка науковця, що наводяться в тексті роботи має супроводжуватися посиланнями на використане джерело. Цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручення думок автора. При непрямому цитуванні (переказі думки), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, конкретним і коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело / джерела.

Використання *умовних скорочень* є доречним, якщо словосполучення, що підлягає скороченню, вживається у тексті не менше десяти разів. За наявності умовних скорочень на початку роботи (після змісту) подається перелік умовних скорочень, де вони розміщуються в алфавітному порядку з обов'язковим потрактуванням.

Кожен розділ роботи, як і вся робота загалом, завершується чітко сформульованими й відповідним чином оформленими **висновками**. У **загальних висновках** чітко й послідовно висвітлюються основні результати дослідницької діяльності автора, подаються рекомендації щодо їх практичного застосування та перспектив подальших науково-практичних спостережень.

Завершує роботу **опис цитованих джерел** за обраним напрямом дослідження, що має містити роботи як вітчизняних, так і закордонних авторів. Більшість списку мають становити наукові джерела, надруковані протягом останніх п'яти років.

У кінці роботи подаються дві **анотації** – українською та англійською мовами, що стисло розкривають зміст та ключові терміни виконаної роботи.

■ Політика академічної доброчесності

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти передбачає забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти.

Положенням про академічну доброчесність в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (протокол №5 від 26.12.2019 року, зі змінами та доповненнями від 23.12.2020 р.) визначено форми проявів академічної недоброчесності у навчальній, викладацькій, науковій та творчій діяльності для студентів та працівників університету.

Основні цілі впровадження комп'ютерної перевірки кваліфікаційної роботи на унікальність (автентичність):

- підвищення якості та ефективності навчального процесу;
- забезпечення належного наукового рівня кваліфікаційних робіт, що виконуються студентами освітніх програм;
- дотримання прав інтелектуальної власності фізичних та юридичних осіб при використанні оприлюднених (опублікованих) джерел інформації;
- вдосконалення дослідницької компетентності студентів, зокрема навичок коректної роботи із науковими джерелами та формування сумлінного ставлення до інтелектуальних надбань;
- роз'яснення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування при виконанні кваліфікаційних робіт, а також дотримання вимог наукової етики;
- стимулювання самостійності та індивідуальності у виконанні науково-дослідних робіт.

Для запобігання випадкам академічного плагіату в кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти, які виконуються в межах освітньої програми, згідно з Положенням про випускову кваліфікаційну роботу та Положенням про організацію освітнього процесу, здобувач має дотримуватись наступного алгоритму перевірки:

- підготовлену письмову роботу потрібно спершу надати на попередню перевірку науковому керівнику;

- у разі позитивного висновку наукового керівника, електронна версія роботи передається до Наукової бібліотеки для перевірки на академічний плагіат;

- здобувач отримує електронний варіант короткого і повного звіту з перевірки в системі StrikePlagiarism у форматі *.pdf, що відображає унікальність тексту кваліфікаційної роботи.

Згідно з п. 4.4. Положення про академічну доброчесність Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, контроль за дотриманням академічної доброчесності при написанні кваліфікаційних робіт і дисертацій здійснює науковий керівник та завідувач кафедри, на якій працює керівник. Перевірка всіх видів курсових, кваліфікаційних, наукових або науково-методичних робіт на наявність ознак академічного плагіату є обов'язковою перед будь-якими іншими процедурами публічного розгляду (п. 4.5).

Здобувачі вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою «Культурологія», повинні надіслати роботи своїм науковим керівникам не пізніше ніж за 15 днів до публічного захисту, щоб керівник мав можливість передати роботу до Наукової бібліотеки на перевірку унікальності з використанням спеціальних програмних засобів (п. 4.7.1-4.7.2).

Згідно з Положенням, п. 4.7.3., перевірка автоматизованою системою повинна бути виконана не пізніше ніж за 5 календарних днів. Результати перевірки (звіти подібності) передаються науковому керівнику.

Перевірка кваліфікаційних робіт ОП Культурологія відбувається за допомогою електронної програми перевірки в системі StrikePlagiarism, яка надає короткий і розширений звіти щодо унікальності роботи, що надсилаються науковому керівнику. До друкованої роботи здобувач додає короткий звіт з електронної системи, а до електронного носія кафедри філософії та культурології, де зберігаються всі захищені кваліфікаційні роботи, надаються всі три документи від бібліотеки.

Процедура перевірки кваліфікаційної роботи на унікальність: Кваліфікаційна робота подається на кафедру філософії та культурології для перевірки на плагіат у форматах *.doc, *.docx, *.rtf протягом тижня до попереднього захисту (дата визначається календарним планом і завданнями) та отримання допуску до захисту на засіданні екзаменаційної комісії, але здобувач вищої освіти має право зробити це у

строки, визначені Положенням про випускову кваліфікаційну роботу, якщо звернеться з відповідною заявою до завідувача кафедри.

Науковий керівник або здобувач направляє роботу відповідальній особі для перевірки в Науковій бібліотеці, яка протягом трьох-п'яти днів здійснює перевірку електронної версії роботи на плагіат через внесення до бази даних ЗВО в інтернет-системі StrikePlagiarism та визначає її унікальність. На основі результатів комп'ютерної перевірки видається електронний звіт у форматі *.pdf.

За результатами перевірки завідувач кафедри приймає рішення про допуск роботи до попереднього захисту або її доопрацювання з подальшою повторною перевіркою на унікальність. Рішення повідомляється студенту завідувачем кафедри.

Студент несе відповідальність за своєчасне подання електронної версії роботи у строки, визначені Положенням про виконання кваліфікаційної роботи.

Завідувач кафедри разом з науковим керівником відповідають за перевірку роботи на унікальність у встановлені терміни та за прийняття об'єктивного рішення про допуск до попереднього захисту або доопрацювання з повторною перевіркою на академічну доброчесність.

Програма перевірки передбачає, що високий коефіцієнт подібності не обов'язково означає плагіат. Звіт має аналізувати компетентна особа. У разі незгоди студента з результатами перевірки на унікальність, завідувач кафедри призначає комісію з числа провідних науково-педагогічних працівників кафедри, яка переглядає результати.

Науковий керівник може обґрунтувати отриманий відсоток унікальності, якщо специфіка наукової тематики передбачає можливість ширшого тлумачення результатів перевірки (наприклад, цитування першоджерел, що програма може вважати запозиченнями).

Остаточне рішення щодо результатів перевірки унікальності кваліфікаційної роботи приймається на засіданні кафедри з урахуванням висновків наукового керівника та комісії.

Здобувач вищої освіти ОП Культурологія допускається до захисту кваліфікаційної роботи при значенні коефіцієнту подібності 1 – не більше 25 %, а коефіцієнту подібності 2 – не більше 10 %.

■ Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи

Оформлення роботи є важливим елементом її виконання, а також фактором, який враховується при її оцінюванні під час рецензування та захисту.

1. Кваліфікаційні роботи виконуються державною мовою.
2. Робота подається до захисту в переплетеному вигляді. Обсяг магістерської роботи – 70-100 сторінок друкованого тексту (шрифт

Times New Roman, 14; інтервал 1,5; абзацний відступ 1 см; береги: верхній та нижній – 2 см, лівий – 3,5 см, правий – 1 см). Друкують машинописним способом на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм). Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Необхідні елементи та частини тексту виділяють напівжирним чи підкресленим шрифтом, або курсивом у різних комбінаціях. Щільність тексту письмової роботи повинна бути однаковою. Друкарські помилки, описки і графічні неточності, які виявилися в процесі написання, можна виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту машинописним способом.

3. Обов'язковими складовими титульної сторінки кваліфікаційної роботи є назва міністерства, ЗВО, факультету та кафедри, до виконується робота, назва та характеристика роботи, прізвище, ім'я, по батькові автора розвідки, наукового керівника та рецензента, а також місто та рік захисту.

4. Заголовки структурних частин письмової роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів (наприклад, 1.1.) друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу (крапка в кінці заголовка не ставиться), текст підрозділу починається з нового рядка з абзацним відступом. Заголовки пунктів (наприклад 1.1.1.) друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу, в кінці ставиться крапка, а через пропуск розпочинається текст пункту.

5. Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул здійснюється арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою письмової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок, але номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці (шрифт Times New Roman, 14).

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера ставлять крапку і через пропуск друкують заголовок розділу. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. У кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Пункт може не мати

заголовка. Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

6. Текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати. Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається. Цитати з іншомовних джерел подаються українською мовою із зазначенням у дужках перед посиланням авторства перекладу. Наприклад: (пер. наш – О.В.) [12, с. 56], де О.В. – початкові літери ім'я та прізвища перекладача. Якщо цитування відбувається не з першоджерела, то посилання оформлюється наступним чином: [цит. за 15, с. 34-35].

7. Посилання наводяться у квадратних дужках із зазначенням номеру джерела у бібліографічному списку та номера сторінок, на які відбувається посилання. Наприклад: «Цікавим видається погляд Р. Семківа, який намагається «вписати Петрарку в текст Гренуя» [17, с. 54]». Якщо посилання відбувається на декілька джерел одночасно, між ними ставиться крапка з комою: [17, с. 54; 22; 38, с. 24-29].

8. Ілюстративний мовний та понятійний матеріал подається курсивом з обов'язковим перекладом в лапках та посиланням на джерело, що наводиться у квадратних дужках із зазначенням номеру джерела у списку ілюстративних джерел та номера сторінок, на які відбувається посилання. Наприклад: «Форма голови отримала здатність указувати й на риси характеру людини, що закріпилось у значенні одиниці *square* «нудний» [373, с. 1605] і відповідно одиниці *squarehead* (ЛСВ 5) «нудна, старомодна особа» [364, с. 488]».

9. Фотографії, схеми, графіки, карти, таблиці необхідно подавати в письмовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок.

10. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: «Рис. 1.2» (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією:

**Рис. 1.2. Схема розвитку дихотомічного мотиву
«Божественне-демонічне»**

На кожну ілюстрацію в тексті роботи має бути посилання, наприклад: (див. рис. 1.2). Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення (сканер, ксерокс). Ілюстрації можуть бути виконані

чорнилом, тушшю або пастою чорного кольору на білому непрозорому папері чи комп'ютерним способом. У письмовій роботі слід застосовувати лише штрихові ілюстрації і оригінали фотознімків. Фотознімки розміром меншим за формат А4 повинні бути наклеєні на стандартні аркуші білого паперу формату А4. Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують після номера ілюстрації. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (текст під рисунком).

11. Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлюватися у вигляді таблиць. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Біля правого поля аркуша над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

12. Формули в письмовій роботі (якщо їх більше одної) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1.) (перша формула третього розділу). Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка.

13. Бібліографічний апарат кваліфікаційної роботи складається (за наявності в ній відповідних посилань) з двох розділів, які подаються в такій послідовності:

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

У кожному підрозділі джерела подаються в алфавітному порядку, причому спочатку наводяться праці, друковані кирилицею, а після них також в алфавітному порядку – праці друковані латиницею. Нумерація усього бібліографічного апарату наскрізна.

Особливу увагу необхідно звернути на однотипність оформлення всього списку джерел згідно з вимогами ДСТУ (див. додатки).

14. Додатки оформлюють як продовження письмової роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Перед додатками йде аркуш з надрукованим на ньому посередині слова **ДОДАТКИ** напівжирним шрифтом.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований напівжирним шрифтом вгорі малими літерами з першої великої літери симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що його позначає. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, Ї, І, Й, О, Ч, Ь, наприклад, Додаток А, Додаток Б тощо.

15. Анотації українською та англійською мовами мають подаватися у вигляді тексту об'ємом не більше 1 сторінки, що включає прізвище та ініціали автора, назву кваліфікаційної роботи, стислий виклад тексту та ключові слова. Анотації друкуються на окремому аркуші, не нумерується і до змісту роботи не вносяться, але переплітаються твердою палітуркою разом з усім роздрукованим текстом, вкладені опісля додатків.

16. Копія кваліфікаційної роботи подається на пошту кафедри лаборанту у форматі rtf з типовим ім'ям файлу «прізвище_magister_2024.rtf» латинськими літерами.

■ **Захист кваліфікаційної роботи**

Згідно з параграфом 6 Положення про випускову кваліфікаційну роботу «до захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які успішно виконали навчальний план у повному обсязі. Кваліфікаційна робота подається науковому керівнику для перевірки його змісту та структури у терміни, що визначені у Завданні, але не пізніше, ніж за 15 днів до засідання екзаменаційної комісії (п. 6.1-6.2). Кафедра філософії та культурології закріплює в завданнях і календарному плані подання кваліфікаційних робіт десь за місяць до офіційного захисту з метою проведення передзахисту та можливістю в разі негативних висновків щодо унікальності роботи та /або зауважень наукового керівника здобувачу вищої освіти доопрацювати роботу і мати час на повторну перевірку унікальності.

Рішення про рекомендацію кваліфікаційних робіт до захисту приймається випусковою кафедрою. Після прийняття рішення про допуск завідувач випускової кафедри робить відповідний запис на титульній сторінці.

Разом з кваліфікаційною роботою подаються такі документи:

- подання голові Екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи встановленого зразка;

- письмова зовнішня рецензія кандидата/доктора наук за напрямом дослідження, що працює на іншій кафедрі, на виконану роботу з пропонованою оцінкою за прийнятою національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно» чи «незадовільно»). Незмінною складовою рецензії є критичні зауваження та побажання. Рецензія пишеться державною мовою.

Захист кваліфікаційних робіт є публічним, проводиться на засіданні екзаменаційної комісії в присутності студентів-випускників. Тривалість захисту однієї кваліфікаційної роботи не повинна перевищувати 0,5 акад. год. (разом з відповідями на запитання екзаменаторів та критичні зауваження рецензентів). На захист кваліфікаційної роботи студент готує доповідь тривалістю не більше 7 хвилин, а також необхідну наочність: таблиці, схеми, графіки, презентації, плакати тощо.

Під час захисту кваліфікаційної роботи студент у стислій формі обґрунтовує вибір теми, її актуальність, мету й завдання, розкриває практичну та теоретичну значущість дослідження, формулює його висновки та результати. При цьому студент має виявити ґрунтовну обізнаність з науковою літературою з обраної проблематики, знання відповідних першоджерел, здатність до самостійного аналізу мовних і / або літературних/художніх явищ, відмінне володіння досліджуваним матеріалом та іноземною мовою (під час презентації анотації до роботи). Студент-випускник відповідає на запитання голови та членів екзаменаційної комісії, а також на критичні зауваження рецензентів.

Результати захисту фіксуються в протоколі комісії. Кожна оцінка обговорюється на закритому засіданні комісії та оголошується її головою в присутності членів комісії, студентів академічної групи та автора кваліфікаційної роботи.

■ *Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи*

Оцінювання кваліфікаційних робіт відбувається за національною шкалою оцінки знань («відмінно», «добре», «задовільно» чи «незадовільно»).

«Відмінно» (А) означає, що у роботі обґрунтовано актуальність теми, проблему розкрито повністю; експериментальна/аналітична частина дослідження виконана на високому науково-методичному рівні; отримані результати ретельно систематизовано та класифіковано; висновки чіткі та переконливі; під час захисту бакалаврської роботи студент демонструє вільне володіння матеріалом дослідження, його термінологічним і методологічним апаратом, а також усним іншомовним мовленням (під час презентації анотації до роботи); оформлення роботи відповідає всім вимогам, що висуваються до такого типу кваліфікаційних робіт.

«Дуже добре» (В) - обґрунтовано актуальність теми, повністю розкрито проблему; експериментальна/аналітична частина дослідження виконана на високому науково-методичному рівні; отримані результати

систематизовано та класифіковано; висновки чіткі та переконливі; під час захисту магістерської роботи продемонстровано добре володіння матеріалом і термінологічним апаратом дослідження, а також усним іншомовним мовленням (під час презентації анотації до роботи); при цьому є зауваження до оформлення роботи.

«Добре» (С) – обґрунтовано актуальність теми, повністю розкрито проблему; експериментальна/аналітична частина дослідження виконана на високому науково-методичному рівні; під час захисту магістерської роботи продемонстровано добре володіння матеріалом і термінологічним апаратом дослідження, а також усним іншомовним мовленням (під час презентації анотації до роботи); при цьому отримані результати недостатньо ретельно систематизовано та класифіковано; висновки не досить переконливі чи не повною мірою відображають досягнення роботи; є зауваження до оформлення роботи.

«Задовільно» (D) – тема розкрита частково; науково-теоретичний і методичний рівні виконання дослідження достатні; його експериментальна / аналітична частина виконана недостатньо ретельно; отримані результати систематизовано та класифіковано, втім, висновки потребують більшої переконливості; під час захисту магістерської роботи продемонстровано посередній рівень володіння матеріалом дослідження, його термінологічним і методологічним апаратом, а також усним іншомовним мовленням (під час презентації анотації до роботи); дотримано не всіх вимог щодо оформлення роботи.

«Задовільно» (E) – тема розкрита частково; науково-теоретичний і методичний рівні виконання дослідження невисокі; його експериментальна/аналітична частина виконана недостатньо ретельно; отримані результати систематизовано та класифіковано, втім, висновки потребують більшої переконливості; під час захисту магістерської роботи продемонстровано посередній рівень володіння матеріалом дослідження, його термінологічним і методологічним апаратом, а також усним іншомовним мовленням (під час презентації анотації до роботи); дотримано не всіх вимог щодо структури, обсягу та оформлення роботи.

«Незадовільно» (FX) – перевірку на унікальність не пройдено, тема не розкрита; науково-методичний рівень роботи низький; висновки фрагментарні та непереконливі; випускник невпевнено володіє матеріалом дослідження, його термінологічним і методологічним апаратом, а також усним іншомовним мовленням (під час зачитування анотації до роботи), в ході захисту не спроможний відповісти на запитання екзаменатора(ів); наявні суттєві зауваження до оформлення роботи.

■ Список використаної літератури

1. Білуха М. *Методологія наукових досліджень* : підручник. Київ: АБУ, 2022. 480 с.
2. Еко У. *Як написати дипломну роботу: Гуманітарні науки* / пер. за ред. О. Глотова. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 224 с.
3. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. *Методологія наукових досліджень*. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 202 с.
4. Кириченко О. І. *Методичні рекомендації до написання та оформлення кваліфікаційних робіт з теорії та практики образотворчого мистецтва*. Кропивницький: Центральнуукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Вінниченка, 2019. 46 с.
5. Клименюк О. В. *Технологія наукового дослідження* : підручник. Київ–Ніжин: ТОВ «Вид-во «Аспект-Поліграф», 2006. 308 с.
6. Ковальчук В. *Основи наукових досліджень* : навч. посібник. Вид. 2-е, доп і перероб. Київ: ВД «Професіонал», 2019. 208 с.
7. *Методичні вказівки до виконання курсових і кваліфікаційних робіт першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів денної та заочної форм навчання за спеціальністю 034 «Культурологія»* / розроб. В. М. Шейко, К. В. Кислюк, Т. В. Босенко та ін. Харків: ХДАК, 2022. 18 с.
8. *Методичні рекомендації щодо написання та захисту дипломних робіт (для студентів спеціальності «Культурологія»)* / укл. Н. В. Аксьонова. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 60 с.
9. Мороз І. В. *Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту*. Київ: «Курс», 1997. 56 с.
10. *Науково-дослідна робота в закладах освіти* : метод. посібник / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Урусський. Тернопіль: АСТОН, 2001. 140 с.
11. Пилипчук М. І., Григор'єв А. С., Шостак В. В. *Основи наукових досліджень* : підручник. Київ: Знання, 2020. 270 с.
12. Пілюшенко В. *Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення* : навч. посібник. Київ: Лібра, 2004. 344 с.
13. Положення про академічну доброчесність. URL: https://drive.google.com/file/d/1TggRAFOOn49g08VcMd_XsZHGYnNpm5LPs/view
14. Положення про випускню кваліфікаційну роботу (проєкт). URL: https://drive.google.com/file/d/1q1_OT80QhMxzrXgctfFh-DPBMNR5aTg2/view
15. Положення про організацію освітнього процесу. URL: <https://drive.google.com/file/d/1trqn0NG5l79caOb5mOe94RZJMt6WmpVf/view>
16. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. *Організація та методика науково-дослідницької діяльності*: підручник. Київ: Знання, 2004. 307 с.

ДОДАТКИ

Зразок заяви про виконання кваліфікаційної роботи

Завідувачу
кафедри філософії та культурології
філологічного факультету
Національного університету
«Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
доц. / проф. (прізвище та ініціали)
студента ___ групи
філологічного факультету
ОС Магістр ОП Культурологія

ПІБ (повністю)

Заява

Прошу дозволити мені писати на кафедрі філософії та культурології кваліфікаційну роботу по темі: «Тема». Науковим керівником прошу призначити (вчене звання, посада, прізвище, ініціали).

Дата

Підпис

ЗАВДАННЯ І ГРАФІК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» імені Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Факультет _____

Кафедра _____

Освітній ступінь _____

Спеціальність _____

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« _____ » 20 ____ року

ЗАВДАННЯ

ДЛЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

Науковий керівник _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені вченою радою філологічного факультету,
протокол № _____ від « ____ » _____ 20 ____ р.

2. Строк подання студентом магістерської роботи _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Етапи роботи	Зміст роботи	Термін виконання	Відмітка про виконання
<i>I. Підготовчий</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вибір теми кваліфікаційної роботи. Планування дослідження. 2. Уточнення теми і затвердження її Вченою радою факультету 	<p style="text-align: center;">30.09.23</p> <p style="text-align: center;">17.10.23</p>	
<i>II. Дослідницький:</i> <i>а) Теоретичне дослідження проблеми</i> <i>б) Розробка нової методики</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичне дослідження проблеми. 2. Розробка методики аналізу матеріалу на основі результатів теоретичного дослідження проблеми. 3. Подання чорнового варіанту першого розділу роботи на перевірку науковому керівникові. 	<p style="text-align: center;">30.11.23</p> <p style="text-align: center;">25.12.23</p> <p style="text-align: center;">01.02.24</p>	
<i>в) Експериментальне дослідження</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організація дослідження (створення вибірки одиниць для аналізу). 2. Реалізація (аналіз матеріалу дослідження). 3. Констатація (опис результатів аналізу). 4. Інтерпретація результатів (аналіз отриманих результатів, порівняння з результатами теоретичного дослідження, виведення закономірностей, тенденцій). 5. Подання чорнового варіанту другого, третього розділу на перевірку науковому керівникові 	<p style="text-align: center;">28.02.24</p> <p style="text-align: center;">15.03.24</p> <p style="text-align: center;">30.03.24</p> <p style="text-align: center;">30.03.24</p> <p style="text-align: center;">5.06.24</p>	

Етапи роботи	Зміст роботи	Термін виконання	Відмітка про виконання
<i>III. Текстовий:</i> <i>А) Редагування</i>	1. Робота над змістом тексту.	5.09.24	
	2. Формулювання загальних висновків та анотацій.	30.09.24	
	3. Оформлення чорнового варіанту всієї роботи		
<i>Б) Форматування</i>	1. Доопрацювання та оформлення чистового варіанту роботи з дотриманням стандартних вимог (титульна сторінка, зміст, текст розділів з висновками по підрозділах та в кінці кожного розділу, висновки по роботі, список використаної літератури, анотації українською та англійською мовами, додатки).	10.10.24	
	2. Переплетення роботи та подання її на рецензування	12.11.24	
<i>IV. Завершальний</i>	1. Підготовка доповіді для захисту роботи.	30.11.24	
	2. Підготовка демонстраційного матеріалу	1.12.24	

Студент _____

Керівник роботи _____

**Зразок оформлення титульної сторінки
кваліфікаційної роботи**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ТЕМА _____

Спеціальність 034 КУЛЬТУРОЛОГІЯ
Освітньо-професійна програма Культурологія
Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Освітній ступінь «МАГІСТР»

Виконав:
студент 2 курсу, групи МК 24
ПІБ _____

Науковий керівник:
канд. філос. наук, доцент
ПІБ _____

Чернігів 202_

Роботу подано до розгляду «___» _____ 20__ року

Студент

(підпис)

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

(підпис)

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

(прізвище та ініціали)

Рецензент

(підпис)

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота розглянута на засіданні кафедри філософії та культурології

протокол № ___ від « ___ » листопада 202_ року

Студент допускається до захисту роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри філософії
та культурології

(підпис)

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Зразок оформлення тексту кваліфікаційної роботи

РОЗДІЛ 1. НАЗВА

Тексттексттексттексттексттексттексттексттексттексттекст текст
тексттексттексттексттексттексттексттекст

1.1. Назва пункту

Тексттексттексттексттексттексттексттексттексттексттекст текст
тексттексттексттексттексттексттексттекст

1.1.1. Назва підпункту

Тексттексттексттексттексттексттексттексттексттексттекст текст
тексттексттексттексттексттексттексттекст

СПИСОК ОРІЄНТОВНИХ ТЕМ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ДЛЯ ОП КУЛЬТУРОЛОГІЯ

1. Виміри любові в культурі Стародавньої Греції (Кручиніна Наталія, науковий керівник – проф. Столяр М.Б.);
2. Культуротворча роль художньої інтерпретації (на прикладі доробку сучасних українських композиторів) (Якимчук Олена, науковий керівник – проф. Колесник О.С.);
3. Неоміфологія (культурологічний аналіз) (Даценко Юрій, науковий керівник – проф. Колесник О.С.);
4. Міфопоетичний універсум українського анімаційного кіно (Білогура Олександр, науковий керівник – доц. Каранда М.В.);
5. Художня інтерпретація образу мисткині в ігровому кінематографі кінця 20 – початку 21 ст. (Столяренко Марія, науковий керівник – доц. Каранда М.В.);
6. Культуротворчі функції виховання та освіти (Кривопиша Оксана, науковий керівник – доц. Пуліна В.І.).
7. Інтерактивні методи викладання курсу історії зарубіжної культури у ЗВО. (Журавель Вікторія, науковий керівник – проф. Столяр М.Б.).
8. Культурологічні виміри української комедії початку ХХІ ст. (Петракова Катерина, науковий керівник – проф. Столяр М.Б.)
9. Культурологічні аспекти проблеми «соціального запиту» в сучасному ігровому кіно (Гоман Михайло, науковий керівник – доц. Каранда М.В.)
10. Японська міфологія та її художні інтерпретації. (Остроушко-Черноус Ірина, науковий керівник – проф. Колесник О.С.)

ЗМІСТ
кваліфікаційної роботи на тему:
«Культуротворча роль художньої інтерпретації
(на прикладі доробку сучасних українських композиторів)»

ВСТУП	3
Розділ 1. Методологічні засади дослідження	7
1.1. Проблема розуміння музичного тексту	7
1.2. Герменевтичний підхід як основа формування мистецького досвіду музиканта	9
1.3. Антропологічні засади розвитку українського музичного мистецтва	15
Висновки до розділу I.....	22
Розділ II. Інтерпретація релігійно-світоглядних ідей у сучасній українській композиторській творчості	24
2.1. Хорові обробки народних пісень Олександра Яковчука.....	24
2.2. «Весільні пісні» для голосу та оркестру народних інструментів Олени Ільницької.....	36
2.3. Духовні піснеспіви на Богородичну тематику в творчості Ганни Гаврилець, Богдани Фільц	39
Висновки до розділу II.....	46
Розділ III. Сучасна українська композиторська творчість у контексті міжвидових транспозицій	47
3.1. Хорові твори для дітей Олени Ільницької, Олени Лис	47
3.2. Музика до вистав Івана Небесного	56
3.3. Сучасна українська композиторська творчість у хореографічному мистецтві. Академічний театр «Київ модерн-балет»	60
Висновки до розділу III	66
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	75
АНОТАЦІЇ	79

ЗРАЗОК ВСТУПУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ З КУЛЬТУРОЛОГІЇ

**на тему: «Культуротворча роль художньої інтерпретації
(на прикладі доробку сучасних українських композиторів)»**

Актуальність теми дослідження. У контексті історизму подій сьогодення, в умовах наративної війни постає питання актуалізації особливостей національної ідентичності. Адже частина трагедії, за словами О. Забужко, є частиною культурної історії. Сьогодення, на думку письменниці, позначене активним процесом міфотворення, перетинанням кількох міфів. Тому завдання для української нації О. Забужко вбачає у підготовці до своєї історичної ролі майбутнього регіонального лідера.

Актуалізація особливостей національної ідентичності стосується, насамперед, сфери гуманітаристики, у т.ч. культурології як її складової. Таке акцентування уваги на означеній проблематиці може, за визначенням О. Козаренка, призвести до відновлення втраченої колись актуальності музичної продукції у світовому контексті.

Завдання пропонованої теми дослідження вбачаємо у виявленні проявів національної ідентичності у сучасній українській композиторській творчості.

Музикознавці Н. Зеленіна, І. Коханик, В. Москаленко, С. Шип розглядають музичний текст як багаторівневу систему, наголошуючи на тому, що художня структура музичного твору являє собою послідовність нескінченних можливих смислів і створює особливу зону його осмислення. Для визначення усіх смислів на допомогу музиканту приходять культурологічний підхід, який стосується, насамперед, жанрових та стильових особливостей музичного твору.

Дослідники О. Верещагіна-Білявська, С. Шип та ін. виявляють інтерес до культурологічного підходу під час опанування музичного твору.

Аналіз жанрової моделі скеровує визначення структури, семантики. Аналіз музичного хронотопу дає змогу зрозуміти особливості композиції (логіку музичної форми), особливості жанрового й психологічного змісту в творчості композиторів різних епох. Серед основних завдань культурологічного підходу є розкриття глибинного змісту музичних явищ (твір, стиль, жанр), проникненню у його внутрішню художню сутність, яка залежить також від художньої свідомості суб'єкта творчості. Таким чином зазначений методологічний інструментарій всесторонньо розкриває жанрову картину світу музичного твору й надає нові можливості у його розумінні; пояснює особливості жанру, пов'язані з історико-стильовим контекстом, розвитком музичної мови. До переліченого необхідно додати особливості національного стилю, які

визначають специфіку менталітету та психологію особистості композитора.

Отже, семантичні, історичні, психологічні аспекти дають можливість визначити буття музичного твору в культуротворчому просторі. У результаті такого комплексного підходу відбувається перехід на вищий рівень – культурологічного узагальнення музичного твору, а сама концепція розкриває внутрішній світ автора.

Діалогу музики з культурологією присвячені праці О. Берегової [1], О. Верещагіної, Л. Холодкової [6], С. Шипа [40]. Феномен інтерпретації у художній культурі ґрунтовно представлений у монографії О. Колесник [18]. Питання розуміння музичного тексту як знакової системи, його інтерпретації розглядаються у дослідженнях Н. Зелениної [11], І. Коханик [22], О. Котляревської [21], В. Москаленка [27]. Особливості національної музичної мови знайшли втілення у працях Л. Білозуб [4], А. Іваницького [12], О. Козаренка [17].

Отже, представлена кваліфікаційна робота знаходиться у контексті зазначених праць. Ураховуючи вищезазначені чинники вважаємо звернення до цієї теми актуальним.

Мета дослідження полягає у визначенні жанрово-стильових особливостей творів сучасних українських композиторів, взаємодії музики із суміжними видами мистецтва.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- охарактеризувати хорові обробки О. Яковчука у контексті жанрово-стильових особливостей композитора;
- охарактеризувати «Весільні пісні» для голосу та оркестру народних інструментів О. Ільницької у контексті жанру;
- охарактеризувати духовні твори Богородичної тематики Г. Гаврилець, Б. Фільц у контексті жанрово-стильових особливостей;
- охарактеризувати хори для дітей О. Ільницької, О. Лис у контексті взаємодії поетичного слова й музики;
- визначити роль і місце музики І. Небесного у театральних виставах (на прикладі «У неділю рано зілля копала...»);
- визначити особливості взаємодії музики та хореографічного мистецтва у виставах «Київ модерн-балету».

Об'єкт дослідження – доробок сучасних українських композиторів.

Предмет дослідження – жанрово-стильові особливості творів сучасних українських композиторів; реалізація музичних творів у взаємодії із суміжними видами мистецтв (поезія, театр, хореографія).

Теоретико-методологічні засади дослідження. При написанні дослідження був застосований когнітивний підхід у вивченні творів сучасних українських композиторів та використано такі методи дослідження: структурно-системний – при вивченні наукових джерел з проблематики магістерської роботи; теоретичний – при дослідженні концептуальних та жанрово-стильових засад композиторської практики;

історико-типологічний – у процесі розгляду історичних зв'язків та спадкоємності у розвитку жанрів, виявлення єдності еволюційного ланцюга у доробку сучасних українських композиторів; інтерпретологічний – при вивченні проблематики, пов'язаної з діалогічністю композиторської та поетичної практики у сфері вокально-хорового мистецтва; комплексний – при аналізі музичних творів; компаративний – при порівнянні художніх артефактів у процесі вирішення проблеми розуміння конкретних мистецьких явищ та процесів; метод узагальнення – при підведенні підсумків дослідження.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній охарактеризовані духовні піснеспіви Богородичної тематики Г. Гаврилець, Б. Фільц; розширено аналіз хорових обробок народних пісень О. Яковчука; уточнена взаємодія поетичного слова й музики у дитячих хорах О. Ільницької, О. Лис; охарактеризовані «Весільні пісні» О. Ільницької у контексті жанру; визначена взаємодія музичних творів у контексті театральної вистави (І. Небесний), хореографічної вистави («Київ модерн-балет»).

Теоретичне і практичне значення отриманих результатів. Основні положення й висновки, сформульовані в роботі, можуть бути використані у курсах дисциплін «Історія української музики», «Сучасні композиторські стилі». Результати дослідження реалізуються в авторському курсі «Музична педагогіка та методика викладання фахових дисциплін», заняттях з «Теорії музичної інтерпретації» за ОПП 025 Музичне мистецтво, КР магістр.

Апробація результатів дослідження проводилася у вигляді обговорення на кафедрі, доповіді на Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих науковців і студентів «Сучасна освіта: перспективи розвитку» (28 березня 2023 р., НУЧК імені Т.Г. Шевченка, Чернігів) (тема доповіді «Роль культурологічного підходу в тлумаченні музичного тексту в процесі підготовки музикантів у ВНЗ: виконавський, педагогічний аспекти»), XXVIII Міжнародній SZKOŁA OTWARTEGO UMYŚLU «HOMO SCIENTIS: NAUKA I POZNANIE JAKO WARTOŚCI WSPÓŁCZESNEGO CZŁOWIEKA» (червень 2023) (тема доповіді «Аксіологічний та науковий аспекти музикознавства»). Також за темою магістерської надруковані дві публікації. Результати дослідження були впроваджені у практичну діяльність, зокрема, під час педагогічної практики.

Структура роботи обумовлена специфікою предмета, поставленою метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури, додатків. Загальний обсяг роботи становить 75 сторінки, основного тексту – 69 сторінок. Список використаних літературних джерел містить 56 позицій.

ПРИКЛАД ФОРМУЛЮВАННЯ ВИСНОВКІВ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ З КУЛЬТУРОЛОГІЇ

на тему: «Культуротворча роль художньої інтерпретації
(на прикладі доробку сучасних українських композиторів)»

У кваліфікаційній роботі виконані такі *завдання*.

1. Охарактеризовані обробки народних пісень О. Яковчука у контексті жанрово-стильових особливостей стилю композитора. Визначені особливості стилю хорової музики О. Яковчука. Це надання переваги фонічному звучанню хорової вертикалі, вміння вирівнювати звучання хору в регістрах, проведення основної музичної теми тими голосами, які найкраще звучать у цьому регістрі, використання хорової педалі у хоровій фактурі як фону, на якому розгортається основний музичний матеріал і як пласт хорової партитури, що створює сонорне звучання. В обробках народних пісень – фонічна узгодженість партій, незалежно від смислових особливостей словесного тексту фольклорних зразків; обережне опрацювання мелодії народного джерела; використання типу вільної динамізованої обробки.

Проаналізовані хорові обробки народних пісень русинів для жіночого хору а саррелла. У них О. Яковчук обирає куплетно-варіаційну форму, у якій мислить чіткими музичними структурами. Композитор точно підмітив характер цього етносу, адже виразно передав особливості характеру русинів, традиції виконання народних пісень тощо:

- в обробках автор використовує такі засоби розвитку музичного матеріалу: викладення мелодії в унісон, терцію, різними хоровими партіями, хорову педаль, змінний розмір;

- проста гармонія й мелодія є загальними рисами українських народних і пісень русинів;

- на відміну від українських народних пісень русинів мають більш жвавий, життєствердний характер.

2. Охарактеризований цикл «Весільні пісні» для голосу та оркестру народних інструментів О. Ільницької. До нього увійшли вісім пісень, що повною мірою розкривають перебіг весільного обряду. Розвиток драматургії циклу відповідає сюжетній драматургії весільного обряду. Звернення композиторки до жанру весільних пісень слугує увиразненням української національної піснетворчості у сучасному глобалізованому світі.

3. Охарактеризовані духовні твори на Богородичну тематику Ганни Гаврилець та Богдани Фільц. Г. Гаврилець продовжує традиції вітчизняної духовної музики, розвиваючи тему «глибокого осягнення істини віри». Композиторка шанобливо ставиться до слова Божого, ретельно опрацьовуючи його, що створює відчуття молитовності, зосередженості та духовного піднесення. Маркує важливі слова.

Хорові твори для дітей Б. Фільц на канонічні тексти поєднують у собі засади українського богослужбеного співу, української народної співочої традиції, хорового духовного концерту. Авторка уникає сучасних засобів виразності музичної мови (сонористика, атональність). Композиторка використовує прості, доступні для виконання дітьми, засоби виразності. При цьому глибоко розкриває сакральний зміст молитов. Для більшості піснеспівів Б. Фільц обирає форму мініатюри для максимальної концентрації смислу. У хорових творах для дітей на канонічні тексти поєднується естетична й етична складові. Піснеспіви мають глибокий виховний потенціал.

4. Охарактеризовані хори для дітей О. Ільницької та О. Лис щодо стильових особливостей композиторського стилю та взаємозв'язку поетичного слова з музикою. Хорові твори О. Ільницької відрізняються чіткою структурою, яскравою образністю, виразністю хорових партій та фортепіанного супроводу. Спираючись на традиції написання музики для дітей попередніх поколінь, авторка продовжує розвиток цього жанру у контексті власних стильових уподобань. Мелодика піснеспівів яскрава, музика оригінальна та глибоко змістовна.

Хори для дітей О. Лис позначені яскравою образністю, надзвичайною мелодійністю. У них, як і в інших творах композиторки прослідковується її основна стильова риса – наділення музичної фактури мелодичною виразністю. Композиторка приділяє увагу й гармонічному наповненню хорових партитур. Велику роль у цьому відіграє пісенність, музикальність поетичного тексту з використанням українських слів-символів, метафор, алітерації, асонансу тощо. Мелодійність поетичного тексту посилює плавність, лінійність музичної партитури.

Засоби виразності хорових творів О. Ільницької, О. Лис прості й доступні для сприйняття дітьми. Спільні етико-естетичні засади митців поетичного слова та музичного тексту дозволили авторам створити високохудожні зразки хорових творів для дітей, які увійшли до репертуару багатьох дитячих хорових колективів України.

5. Визначене місце та роль музики І. Небесного у театральних виставах (на прикладі «У неділю рано зілля копала...»). Аналіз вистави за повістю О. Кобилянської «У неділю рано зілля копала...» Вінницького академічного українського музично-драматичного театру ім. М. Садовського дозволяє зробити такі висновки. Музично-хореографічне дійство

є вагомою частиною вистави, що доповнює монологи, мізансцени акторів. Мізансцени з музикою як і хореографічні сцени є драматургічними центрами, які визначають архітекtonіку вистави. Музика є складовою вистави, органічно доповнює її, сприяє драматургічному розвитку. Тембри музичних інструментів як і пісні мають семантичне значення: скрипка уособлює образи циган, її звучання має переважно напружений характер; трембіта асоціюється з місцевими жителями, її звучання виконує функцію переходу від однієї події до іншої. Акапельне виконання народних пісень («Горіла сосна, палала», «Вербовая дощечка») звучить самотньо, що додає смутку подіям, які розгортаються на сцені.

6. Визначена взаємодія музики та хореографічного мистецтва на прикладі вистав «Київ модерн-балету». Режисер, постановник театру Р. Поклітару з великою відповідальністю ставиться до вибору музики до хореографічних вистав. У них він поєднує музику різних епох, композиторів, виконавців, що створює контрастність, виразність постановки, додає динамізму драматургічному розвитку. У практиці Р. Поклітару використовує музику українських композиторів (М. Скорика, О. Родіна, В. Сильвестрова). Творчість останнього вбачає філософською, достойною увагу не лише української, а й світової спільноти. У своїх творах В. Сильвестров осмислює місце людини у Всесвіті. Його твори суголосні проблематиці постановок Р. Поклітару, тому увійшли до вистав «Київ модерн-балету».

Перспективою подальших розвідок вбачаємо вивчення різностильової та різножанрової палітри сучасних українських композиторів, взаємодію музичних творів із суміжними видами мистецтв у контексті міжвидових трансформацій.

ПРИКЛАД МОДЕЛЮВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ РОЗРОБКИ ДО ТЕОРЕТИЧНОЇ ТЕМИ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

(якщо магістерська робота
з методики викладання культурологічних дисциплін,
додаток не потрібен)

Конспект лекції за матеріалами магістерської роботи

УКРАЇНСЬКЕ АНІМАЦІЙНЕ КІНО ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ

План

1. Витоки та коротка історія анімаційного кіно.
2. Чинники формування міфопоетичних образів українців та роль анімаційного кіно у цьому процесі.
3. Етико-моральний потенціал міфопоетичних образів анімаційних стрічок «Як козаки...» та «Засипле сніг дороги».

Питання для актуалізації теми: Чи є в цій аудиторії люди, які не люблять мультфільми? Чи можна припустити, що анімаційне кіно приховує у собі більше культурних феноменів, ніж видно глядачу у 5-10 років?

Українське анімаційне кіно може бути розглянутим у контексті етики, що вельми актуально, зваживши на надзвичайний інтерес світової спільноти до України у 2022-2023 роках. У нашому культурологічному дослідженні ми спираємося на наукові розвідки Л. Брюховецької, Л. Канівець, А. Колодко та інших вчених.

Анімація – (з лат. anima – душа і від фр. animation – оживлення), мультиплікація (з лат. multiplicatio – розмноження) – вид кіномистецтва, твори якого створюються шляхом знімання послідовних фаз руху намальованих (графічна анімація) або об'ємних (об'ємна анімація) об'єктів. Історія анімації сягає ще часів перших наскельних малюнків, коли наші пращури намагалися почергово оживити рухи тварин та природних об'єктів.

Наступним етапом розвитку анімації стане ХІХ століття. Бельгійський фізик Ж. Платота, австрійський професор-геометр С. Штампфер використовували для відтворення на екрані зображень, що рухались внаслідок обертання диска чи стрічки з малюнками, систему дзеркал і джерело світла – ліхтар. У 1877 році був запатентований праксиноскоп французького фотографа й винахідника Ш. Е. Рейно. Перший публічний

сеанс «світлових пантомім» Ш. Е. Рейно провів у Парижі у 1892 році. Покадрова анімаційна зйомка пов'язана з іменем американського режисера Дж. С. Блектона. Ця техніка до появи комп'ютерної анімації була основним технологічним рішенням будь-якої мультиплікаційної зйомки — як мальованої, так і всіх видів об'ємної анімації. У 1908 році Еміль Коль показав свій анімаційний фільм «Фантасмагорія». Він став знаковим для розвитку анімації, бо саме тут вперше був структурований самодостатній сюжет з виразним героєм Фантошем.

Історія анімації в Україні почалася у 1920-х, коли при центральній лабораторії Всеукраїнського фотокіноуправління було створено мультиплікаційний кабінет. Його очолив художник і режисер В. Левандовський, який зняв перші українські мультфільми «Казка про солом'яного бичка» (1927), «Українізація» (1927) та ін. У 1970-х в українському анімаційному кіно сформувалася оригінальна національна школа, представлена роботами В. Дахна (серіал «Як козаки...»), Д. Черкаського («Пригоди капітана Врунгеля»).

Сьогодні українські режисери також працюють для дитячої і дорослої цільової аудиторії. Найцікавішими для культурологічного аналізу є такі митці як Олександр Бубнов, Степан Коваль, Марія Медвідь, Олег Педан, Юлія Проскуріна та інші.

Новим явищем в українському анімаційному кіно є умовні мультсеріали 16+. Зокрема, «Наша файта», яка, як стверджують її автори, є «першим закарпатським мультсеріалом. Уже і назва натякає на певну регіональну специфіку, бо «файта» русинською – «коло друзів». Ідейні натхненники – Михайло Карпенко та Павло Мандзич, а головний режисер-аніматор – Ервін-Олександр Німець. У серіалі, що з'являється на ютубі з 2013 року, головний герой Серій мандрує зі своїм балакучим котом Мікі у пошуках загадкового пана Мирослава Ракатоша, але найголовніше не сюжет, а колоритна говірка і різноманітні закарпатські типажі. Уже в першій серії наголошено на певному прикордонному статусі цього краю, де громадянкою Угорщини може легко стати навіть коза. У цьому казково-абсурдному помежів'ї можливо все: вулкан з бограчу, паприкаш-барон, шлюб із бринзою, місцевий «Титанік» із назвою «Хустяник» тощо. Поки, на жаль, є лише 5 серій «Нашої файти» (найновіший спецвипуск був у 2019-му), але такі сміливі проєкти мають великий потенціал для розвитку сучасного українського кінематографа на Інтернет майданчиках.

Не варто відкидати з поля зору мультсеріали, де засобами виразності є епатаж, чорний гумор, іронія над вадами молодіжного середовища. Із найновіших таких анімаційних серіалів обов'язково варто відзначити «Університет Чупарського» (2022–2023), у якого на тепер три серії на ютубі. Він виник як проєкт однієї людини – Миколи Семенюка, який робить анімацію, і спочатку сам писав сценарій, але з другої серії його співавтором став Михайло Карпань. Звукорежисер та інженер монтажу Семенюк зізнавався в одному із інтерв'ю, що задумав серіал ще

коли вчився у вищому навчальному закладі, «але через брак досвіду в анімації зробити повну серію не міг, тому робив короткі анімовані скетчі», надихаючись «Футурамою», «Друзями», «Південний парком» та «Ріком і Морті» [59].

Сюжет мультсеріалу – це пригоди двох студентів Остапа і Андрія, які навчаються в чудернацькому «Технічному університеті Чупарського» і постійно потрапляють в халепу, здебільшого пов'язану із дивними викладачами вишу. Готуйтеся побачити і російських шпигунів, і деканакачка, і велетенську бджолу, і зомбі, і віртуальний футбол, і телепортацію. Дійсно, за стилем і гумором це найбільше схоже на «Ріка і Морті» (ще й озвучують ті самі актори, які роблять український дубляж американського мультсеріалу), але з упізнаваними реаліями і соковитими українським фразами. З точки зору лінгвокультурології тут переважають одіозні персонажі, які використовують занижену, за grubілу лексику. Проте загальний посыл серіалу позитивний, він вчить іронізувати над зарозумілістю, неадекватними формами самооцінки, залежністю від думки більшості. Український сучасний підліток так вчиться ненав'язливо критичному мисленню, а це дуже важливе вміння.

Українському анімаційному кіно під силу бути репрезентантом міфу. Міф, поетика та міфопоетика є трьома ключовими поняттями, які тісно пов'язані між собою і мають вагомий вплив на розвиток сучасної культури. Міф – це розповідь, що відображає колективні вірування та цінності специфічної культури. Поетика – це мистецтво створення літературних та мистецьких творів, включаючи вираження структури та стилістичних прийомів. Міфопоетика – це вивчення та аналіз міфологічних елементів у літературі, їх трансформації та вплив на культурні вираження.

Взаємодія міфу та поетики породжує міфопоетику, яка виступає як код культури, формуючи її унікальність та глибину. Міфопоетика впливає на формування національної ідентичності, розкриває архетипи та віддзеркалює колективне підсвідоме.

У сучасній культурі міфопоетика виявляється в різноманітних проявах, в літературі, кіно, музиці, мистецтві. Міфопоетичний підхід вносить глибокий сенс у творчість, розкриває складність сучасних образів та понять крізь призму архаїчних і сучасних символів.

Можна зазначити, що міф, поетика та міфопоетика стають своєрідним кодом культури, що зберігає історію, формує та відображає ідентичність та динаміку сучасного суспільства.

Тож нами особлива увага була приділена чинникам, які вплинули на формування українського міфопоетичного універсуму. Досліджено роль язичницьких традицій та внесок християнства у створення та еволюцію міфопоетичних уявлень. Визначено, що обидва ці культурні впливи взаємодіяли, формуючи унікальний характер міфопоетичного універсуму українського народу.

Аналіз таких структур, як космос – соціум – людина, було ускладнено наявністю в українській ментальності двох релігійних компонентів: язичницького і християнського. Опозиція світоглядних векторів виявила себе при зіставленні сакрального ядра ціннісно-смиислового універсуму (природа-Творець, капище-храм, циклічність-лінійність часу, плотський еротизм як культова практика і репродуктивний сенс життя у язичництві – плотський аскетизм і сенс життя в спасінні душі та уподібненні Христу добрими справами, почуттями, думками – в християнстві).

Українське анімаційне кіно є джерелом формування етичних цінностей для багатьох поколінь. Проаналізуємо кілька українських стрічок на предмет етичних концептів «добро і зло», «совість», «честь». Всесвітньовідомий мультсеріал «Як козаки...», знятий на студії «Київнаукфільм» за сценарієм та режисурою В. Дахна, дає найбагатший дослідницький матеріал. Головними героями виступають три архетипові комічні образи козаків (Граї, Око і Тур). Тон та динаміку кожній серії задають прийоми анімації та музика. Ситуації, у які потрапляють герої, рішення, які вони приймають, напряду стосуються етичного вектору. Глядач робить висновок про марність насилля і можливість перемоги за допомогою винахідливості та братерської підтримки. Ці мультфільми вчать дружбі, поваги до національних цінностей як рідних, так і сусідських. Головною етичною перевагою є надія на те, що будь-яке зло буде покаране. Картина несе в собі низку національних символів та етичних ідей, які зберігають український генетичний код.

Проаналізуємо також короткометражний мультфільм «Засипле сніг дороги» 2004 року режисера Євгена Сивоконя, знятий на студії «Україмафільм». Він входить до списку 100 найкращих фільмів в історії українського кіно, укладеному сучасними вітчизняними кінокритиками.

Мультфільм виконаний в техніці малювання піском по склу. Сюжет оповідає про старого чоловіка, який у хуртовину біля домашнього вогнища згадує свою юність. Мультфільм просякнутий думкою про цінність життя та нагадуванням глядачу, що все наше існування – це лише мить. Протиставляється старість та молодість, у техніці пантоміми демонструється переосмислення головним героєм його легковажного ставлення до старості в юнацькі роки, про те, як йому було смішно спостерігати кволість дідуся, що впустив тростину через вітер. Циклічність життя розставляє все на свої місця – тепер цим дідусем є він сам.

Кадр за кадром, розкриваються спогади головного героя про те, як він любив грати зі своїм песиком, ковзатись у снігу, веселитись із друзями, ходити на побачення. І те, що здавалося буденністю, на краю життя видається найбільшою цінністю. Лейтмотив візуального ряду фільму – дорога життя, запрошена снігом, і сліди кожної людини на ній рано чи пізно засипле.

Окрім позитивних образів, сповнених життя, малюються і негативні. В одному з епізодів з'являється ворона. Вона інтерпретується як символ смерті, адже сліди птаха перетворюються на їжаки проти танків, з натяками на війну та страх, який пережив чоловік під час цих подій. І хоча мультфільм 2004 року, але зміст його резонує з сучасністю. Після мороку починається спадання напруги і глядачу демонструють поєднання двох тіней, чоловічої та жіночої, в одну, висвітлюючи наступну тезу, що любов рятує та дає тепло навіть у найсильнішу бурю, і сніг знову перетворюється у символ затишку і спокою.

Спогади закінчуються, ми знову споглядаємо старого чоловіка та старого песика. Він самотній, і спогади – це єдине, що у нього залишилось на завершених життєвій дороги. У приміщенні лунає телефонний дзвінок, чоловік бере слухавку – тиша, час прийшов, останній спогад і дідусь разом з песиком засинають, тобто повністю завершують свій шлях.

Мультиплікаційне українське мистецтво породило один з універсальних засобів формування етичних цінностей – екранізацію фольклорних першоджерел. Мультсеріал В. Дахна «Як козаки...» апелює у своїй основі до постбарокового гумору, втіленого свого часу у фразеології, приказках та жартівливих піснях, легендах про подвиги козаків. Попри радянські цензурні утиски митцям-аніматорам вдавалося донести до глядачів різних вікових груп ідеї національної ідентичності.

Фільм С. Ковалія містить персонажів, які є сучасниками людини XX-XXI століть, й актуалізує важливість осмислення помилок молодості, цінність старості як пори мудрого ставлення до життя.

Сучасне українське анімаційне кіно стає важливим інструментом для розкриття різноманітних аспектів життя суспільства і представлення України як культурної локації із самобутніми кінематографічними традиціями завдяки режисерам-новаторам, якими є Олександр Бубнов, Степан Коваль, Марія Медвідь, Олег Педан, Юлія Проскуріна та інші.

Мультфільм «Засипле сніг дороги» 2004 року режисера Євгена Сивоконя є вдалим зразком імпліцитно представленої філософської думки в кінематографі.

Завданням на закріплення лекційного матеріалу є пошук і перегляд української анімаційної стрічки фестивального рівня та визначення головних етичних векторів у ній. Тобто варто після перегляду дати письмову відповідь на питання: що є добром? Із яким злом бореться герой, які моральні проблеми піднімаються у мультфільмі? Обсяг есе до 2 сторінок.

Які є зараз питання за змістом лекції? Чи усе було зрозумілим? Дякую за увагу і до нових зустрічей.

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ ТАБЛИЦЬ

Таблиця Д.1.

Таблиця типів внутрішньо-валентних зв'язків між компонентами різноструктурних АСКБ

Структурний тип АСКБ	Тип внутрішньо-валентного зв'язку
a + n	1) предикативний 2) асоціативно-предикативний
n + n	1) асоціативний 2) посесивний а) власне посесивний б) партитивний в) контейнерний г) статально-контейнерний д) асоціативно-посесивний е) асоціативно-контейнерний ж) асоціативно-партитивний 3) агентивно-пацієнтивний 4) інструментальний 5) локативний 6) речовинний 7) асоціативно-речовинний 8) заміщувальний 9) результативний 10) асоціативно-результативного зв'язку
v + n	1) агентивний 2) асоціативно-агентивний 3) пацієнтивний 4) асоціативно-пацієнтивний
num + n	1) кількісний 2) предикативно-порядковий

**Приклади оформлення
бібліографічного опису в списку джерел,
який наводять у кваліфікаційній роботі**

Вид літературного джерела	Приклад оформлення бібліографічного опису в списку використаних джерел
Монографії: один, два або три автори	<p>Білуха М. Методологія наукових досліджень : підручник. Київ: АБУ, 2022. 480 с.</p> <p>Наливайко Д. С., Шахова К. О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Добра романтизму. Київ: Заповіт, 2007. 464 с.</p> <p>Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 202 с.</p> <p>Вірченко Т. Сучасна українська драматургія. Галерея портретів : монографія. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2018. 180 с.</p>
чотири автори	<p>Культурологія: теорія та історія культури / С. Буравченкова, І. Тюрменко, Є. Коб, П. Рудик. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 368 с.</p> <p>Dialogue within Discourse Communities: Metadiscursive Perspectives on Academic Genres / M. Bondi, A. Crismore, R. Farnsworth, B-L. Gunnarsson; Ed. by J. Bamford, M. Bondi. Tübingen: Max Niemeyer, 2005. 189 p.</p>
п'ять і більше авторів	<p>Українська культура : підручник / В. О. Лозовой та ін. Харків: Право, 2021. 400 с.</p>
колектив авторів	<p>Методика навчання мистецтва у середніх навчальних закладах : підручник / авт. кол.: С. Ю. Ніколаєва (голов. ред.) та ін. Київ: Ленвіт, 1999. 320 с.</p>
Багатотомні видання	<p>Енциклопедія сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ: САМ, 2016. Т. 17. 712 с.</p> <p>Лодій П. Д. Твори : у 2 т. / ред. вид.: Н. Г. Мозгова, О. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синіцина. Київ, Мелітополь: НПУ ім. М. Драгоманова ; МГПУ ім. Б. Хмельницького. 2015. Т. 1. 306 с.</p>

Вид літературного джерела	Приклад оформлення бібліографічного опису в списку використаних джерел
Перекладні видання Стаття в збірці (переклад)	<p>Яус Г. Р. Досвід естетичного сприйняття і літературна герменевтика. Пер. з нім. Р. Свято, П. Таращук. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2011. 624 с.</p> <p>Сонді П. Теорія сучасної драми / пер. з нім. за наук. ред. О. Чиркова, М. Ліпсівіцького. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2015. 132 с.</p> <p>Хабермас Ю. Комунікативна дія і дискурс – дві форми повсякденної комунікації. Пер. з нім. Л. Ситниченко. <i>Першоджерела комунікативної філософії</i>. Київ: Либідь, 1996. С. 84–90.</p> <p>Рорті Р. Філософія і дзеркало природи. Пер. В. С. Пазенка. <i>Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями</i> : хрестоматія / упоряд. В. В. Лях, В. С. Пазенок. Київ: Ваклер, 1996. С. 296–358.</p>
Збірки наукових праць	<p>Американська література на рубежі ХХ-ХХІ століть =American Literature at the edge of 20th and 21st centuries : матеріали II Міжнар. конф. з літератури США, м. Київ, 24-26 вересня 2002 р. Київ: Вид-во Ін-ту міжнар. відносин, 2004. 592 с.</p> <p>Підготовка фахівців у ВНЗ в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Мукачево, 4-5 жовтня 2018 р. Мукачево: МДУ, 2018. 226 с.</p> <p>Освіта в Україні: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Марценюк (відп. ред.) та ін. Київ: Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2017. 319 с.</p>
Словники	<p><i>Літературознавчий</i> словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. Київ: Академія, 1997. 752 с.</p> <p>Словник культурологічних термінів для студентів усіх спеціальностей заочної та денної форм навчання / уклад. О. Д. Паршакова. Краматорськ: ДДМА, 2009. 41 с.</p> <p>Історія української культури: словник термінів і понять / уклад. С. І. Побожій. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. 38 с.</p> <p><i>Webster's New World Dictionary of the American Language</i> / D.B. Guralnik (ed.). 2nd College Edition. New York, Cleveland: World, 1970. 1692 p.</p>

Вид літературного джерела	Приклад оформлення бібліографічного опису в списку використаних джерел
Складові частини книги	Ізер В. Процес читання: феноменологічне наближення. <i>Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.</i> / за ред. М. Зубрицької. Львів, 1996. С. 262 – 277.
Статті у збірці	<p>Васильєв Є. Епізація і ліризація в сучасній драматургії (на матеріалі української біографічної драми). <i>Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство)</i>. 2017. № 2 (20). С. 52–57.</p> <p>Бондарева О. Є. Сучасні драматургічні антології у контексті антологізації українських культурних процесів. Стаття 1. Етап пошуку форматів (1979 – 2014). <i>Курбасівські читання. Науковий вісник НЦТМ ім. Л. Курбаса</i>. Київ, 2021. № 16. С. 50–86.</p> <p>Бондарева О. Є. Сучасна українська драматургія – «діагностична модель» суспільства. <i>Література. Театр. Суспільство</i> : збірник наук. пр. / за ред. О. Мішуківа. Херсон, 2005. С. 25–33.</p> <p>Мовчун Л. Прецедентні імена в тексті для дітей: трансформації та особливості сприймання. <i>Семантика мови і тексту: матеріали ІХ Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 26–28 вересня 2006 р.)</i>. Івано-Франківськ, 2006. С. 385–387.</p>
Статті в журналі	<p>Доц І. У пошуках свободи: нове відчуття реальності в театральній діагностиці: огляд вистав за сучасною драматургією. <i>Дніпро</i>. 2012. № 3. С. 146–149.</p> <p>Гусева Л. Формування медіакомпетентності як складової загальнокультурної грамотності. <i>Зарубіжна література в школах України</i>. 2019. №7-8. С. 80–90.</p> <p>Мулярчук Є. Про поняття покликання. <i>Філософська думка</i>. 2017. № 3. С. 94–106.</p>
Стаття у довідковому виданні	<p>Аномія. <i>Термінологічний словник з культурології</i> / авт.-уклад.: Н. Ю. Больша, Н. І. Єфімчук. Київ: МАУП, 2004. С. 10.</p> <p>Гіптерс З. В. Абстракціонізм. <i>Культурологічний словник-довідник</i>. Київ: ВД «Професіонал», 2006. С. 9.</p> <p>Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. <i>Основи педагогіки освіти</i> : словник термінів / за ред. Т. О. Дмитрука, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.</p>

Вид літературного джерела	Приклад оформлення бібліографічного опису в списку використаних джерел
Дисертації	<p>Данченко М. Л. Рокайль як феномен західно-європейської культури XVII – XVIII століть : дис. ... канд. культурології : 26.00.01. Київ, 2021. 289 с.</p> <p>Смоліна О. О. Поетика культури православного чернецтва : дис. ... д-ра культурології : 26.00.01. Харків, 2015. 414 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>Ліхоманова Н. О. Постмодерністська рецепція міфу (на матеріалі романного досвіду XX ст.): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.06. Київ, 2001. 20 с.</p> <p>Гуцол М. Рецепція традиційних образів і сюжетів в українській драматургії кінця XX – початку XXI століть : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01. Київ, 2015. 20 с.</p>
Електронний ресурс	<p>Портал сучасної української драматургії. URL: https://ukrdramahub.org.ua/search-plays?f%5B0%5D=if_vidznaki%3A1&f%5B1%5D=zhanr%3A29.</p> <p>Осташко І. Люди. Марина Каранда: Мистецтво – то мужність жити нетривіально: інтерв'ю від 15.09.2018. URL: https://cheline.com.ua/people/lyudi-marina-karanda-mistetstvo-to-muzhnist-zhiti-netrivialno-144823.</p> <p>Неназвана війна. Антологія актуальних українських п'єс / упоряд. О. Миколайчук, Н. Мірошніченко. URL: https://www.kurbas.org.ua/news/nenazvana-viuna/nenazvana-viuna.html</p> <p>Неждана Неда. Драматургія – це дивовижна гра з життям! URL: http://nejdana.ucoz.ua/index/statti_pro_mene/0-9.</p> <p>Коваль Т.Л. Експресиви як безпосередній засіб репрезентації експресивної функції мови. <i>Актуальні проблеми слов'янської філології</i>. 2011. Вип. XXIV. Ч. 2. С. 468–476. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/71681</p> <p>Вергунова В. Спроба неакадемічної рецензії, або Мандрі у нову чернігівську драму. <i>Чернігівщина: новини і оголошення</i>. Інформаційний портал. 04.09.2022. URL: http://che.cn.ua/index.php/different/literature/item/7773-sproba-neakademich-noi-retsenszii-abo-mandry-u-novu-chernihivsku-dramu.</p> <p>Василівська Н. І. Постепічний характер драматургічної спадщини Неди Нежданої. <i>Science and Education a New Dimension. Humanitie sand Social Sciences</i>. 2018. Vol. VI (30). URL: https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/Postepic-character-of-Neda-Nezhdana%EF%82%A2s-drama-works-N.-I.-Vasylivska.pdf</p>

ПРИКЛАДИ АНОТАЦІЙ ДО МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Анотація на кваліфікаційну роботу

Якимчук Олена Миколаївна

Кваліфікаційна робота на тему:

Культуротворча роль художньої інтерпретації (на прикладі доробку сучасних українських композиторів)

НУЧК ім. Т. Шевченка, 034 культурологія

У кваліфікаційній роботі охарактеризовано загальну специфіку творчості сучасних українських композиторів. Висвітлено жанрово-стильові особливості сучасної української композиторської творчості.

Магістерська робота складається з трьох розділів. У першому розділі «Методологічні засади дослідження» окреслені питання розуміння музичного тексту, герменевтичний підхід у процесі виховання музиканта та антропологічні засади розвитку українського музичного мистецтва.

У другому розділі «Інтерпретація релігійно-світоглядних ідей у сучасній українській композиторській творчості» подано музикознавчо-культурологічний аналіз хорових обробок народних пісень Олександра Яковчука, «Весільних пісень» для голосу та оркестру народних інструментів Олени Ільницької, духовних піснеспівів на Богородичну тематику в творчості Ганни Гаврилець, Богдани Фільц.

У третьому розділі «Сучасна українська композиторська творчість у контексті міжвидових транспозицій» розглянуті хорові твори для дітей Олени Ільницької та Олени Лис, музика до вистав Івана Небесного, роль музики у виставах «Київ модерн-балету».

Ключові слова: українська музика, сучасна українська музика, сучасна українська композиторська творчість, інтерпретація, музичний текст, культурологічний підхід.

Abstract

Yakymchuk Olena Mykolaivna

Master's thesis on the topic:

The cultural role of artistic interpretation (on the example of the works of contemporary Ukrainian composers)

T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»,
034 Cultorology

The master's thesis describes the general specificity of the work of contemporary Ukrainian composers. Genre-stylistic features of contemporary Ukrainian composer's work are highlighted.

The master's thesis consists of three chapters. The issues of understanding of the musical text, the hermeneutic approach in the process of educating a musician, and the anthropological principles of the development of Ukrainian musical art are outlined in the first chapter, «Methodological principles of research».

A musicological and cultural analysis of Oleksandr Yakovchuk's choral arrangements of the folk songs, Olena Ilnytska's «Wedding Songs» for voice and folk instruments orchestra, Hanna Havrylets' and Bohdana Filts' spiritual works of the Virgin Maria are presented in the second chapter «Interpretation of religious and worldview ideas in the contemporary Ukrainian composer's works».

The Olena Ilnytska's and Olena Lys' choral works for children, Ivan Nebesny's music for the performances, the role of music in the performances of the «Kyiv modern-ballet» are considered in the third chapter «Contemporary Ukrainian composer's works in the context of trans-semantic adaptation transpositions».

Key words: Ukrainian music, contemporary Ukrainian music, contemporary Ukrainian composer's work, interpretation, musical text, cultural approach.

ПРИКЛАД РЕЦЕНЗІЇ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ З КУЛЬТУРОЛОГІЇ

РЕЦЕНЗІЯ

на магістерську роботу

«Культуротворча роль художньої інтерпретації (на прикладі доробку
сучасних українських композиторів)»

Якимчук Олени Миколаївни

Актуальність теми магістерської роботи О. М. Якимчук визначається необхідністю ретельного дослідження української культури, її проблем та досягнень. При цьому важливою характеристикою даного дослідження є поєднання, з одного боку, ретельного аналізу конкретних художніх творів актуальної музичної культури, з іншого – складної теоретичної, власне культурологічної проблематики, пов'язаної з дослідженням сутності художньої інтерпретації.

Перший розділ, традиційно, має методологічний характер, і присвячений теоретичним проблемам розуміння, які тлумачаться в герменевтичному ключі. Привертає увагу також виходи на антропологічну проблематику.

Другий розділ пов'язаний з художньою в даному випадку – музичною) інтерпретацією світоглядних ідей, починаючи від обробок традиційного обрядового фольклору, і до сучасних версій духовних піснеспівів.

Третій розділ присвячений відносно новій темі міжвидових транспозицій, яка вивчається на прикладі творів О. Ільницької, О. Лис та інших українських композиторів, в яких відбувається взаємодія музики з літературою, хореографією та іншими видами мистецтва.

Магістерська робота написана ясно та логічно. Завдання, пункти наукової новизни та висновки корелюють між собою. Відсоток оригінального авторського тексту є дуже високим.

Все це дає можливість стверджувати, що магістерська робота О. М. Якимчук є самостійним творчим дослідженням, яке повністю відповідає вимогам до такого роду робіт і може бути рекомендована до захисту.

Рецензент:

Кандидат педагогічних наук, доцент,
Завкафедри іноземної філології та освітніх технологій
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка

 С.В. Смоліна

ЗМІСТ

Передмова	3
Мета та завдання кваліфікаційної роботи.....	4
Перелік компетентностей, якими повинні оволодіти студенти за підсумками випускової кваліфікаційної роботи	4
Прикріплення до кафедри для написання кваліфікаційної роботи	6
Етапи виконання роботи.....	7
Структура роботи	8
Вимоги до змісту кваліфікаційної роботи	9
Політика академічної доброчесності	11
Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи	13
Захист кваліфікаційної роботи.....	17
Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи	18
Список використаної літератури	20
ДОДАТКИ	21

Навчально-методичне видання

КАРАНДА Марина Василівна

КОЛЕСНИК Олена Сергіївна

ОЛЬХОВИК Марина Володимирівна

**ВИКОНУЄМО КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
З КУЛЬТУРОЛОГІЇ**

Освітній ступінь «магістр»

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
Для студентів спеціальності 034 «Культурологія»**

Технічний редактор	<i>О. Клімова</i>
--------------------	-------------------

Верстка та макетування	<i>О. Клімова</i>
------------------------	-------------------

Комп'ютерний набір	<i>М. Каранда</i>
--------------------	-------------------

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія KB № 23743-13583 ПР від 06.02.2019 р.*

Підписано до друку 30.08.2024 р. Формат 60 x 84 1/16.
Ум. друк. арк. 3,02. Обл.-вид. арк. 2,27. Зам. № 018.
Редакційно-видавничий відділ НУЧК імені Т. Г. Шевченка,
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53,
тел. 941-102, nuchk.tipograf@gmail.com